

Biblioteca Centrală Universitară din Iași în anii Refugiului (1944-1945)

LĂCRĂMIOARA CHIHAIA

Cuvinte cheie: Biblioteca Centrală Universitară Iași, colecțiile bibliotecii, evacuarea, evenimentele istorice din perioada 1944-1945

Operația de evacuare a Bibliotecii Centrale a Universității „Cuza Vodă” din Iași a făcut parte din planul elaborat de Ministerul Afacerilor Interne încă din perioada ianuarie – februarie 1944, cunoscut sub numele Operațiunea 1111¹. Universitatea din Iași a fost trimisă la Alba Iulia, Zlatna, iar Biblioteca la Alba Iulia, Micești și Cricău. Așa cum se preciza în Ordinul nr. 4770 din 15 februarie 1944, Biblioteca trebuia să salveze cărțile de o importanță deosebită pentru trecutul țării, hrisoavele, actele vechi și corespondența. Se recomanda ca trierea materialelor să fie făcută cu maximă atenție, pe răspunderea șefului de instituție. Pe de altă parte, conform Ordinului nr. 694.192 din 28 februarie 1944 al Marelui Stat Major, Prefectura Alba Iulia fusese înștiințată că, pentru executarea planului de lucru referitor la Operațiunea 1111, fusese delegat profesorul universitar Gorge Pascu de la Universitatea „Cuza Vodă” din Iași².

Directorul Bibliotecii era Bronislaus Irion (1903-195?), discipol preferat al germanistului Karl Kurt Klein, cel care, în perioada când a condus destinele instituției, reorganizase Biblioteca pe principii biblioteconomice moderne. Absolvent al Facultății de Litere a Universității ieșene, doctor în filosofie al Universității din Marburg, Bronislaus Irion este angajat la bibliotecă în 1933, numit director-delegat în 1937, după plecarea la catedră a profesorului K. K. Klein, apoi director plin³, funcție deținută până în 1948 când a fost arestat⁴.

---

¹ Sergiu Neculai Balanovici, *Operația de evacuare din Moldova 1944*. Teză de doctorat (mss.), Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 2003, p. 31-60.

² Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Evidență personal. Inventar, Statistici, Adresa nr. 43.868 din 22 martie 1944: Ministerul Culturii și al Cultelor, Serviciul M.O.N.T. și A.P. către Prefectura Alba Iulia.

³ „Biblioteca Universității”, Raportul lui B. Irion, director delegat, Biblioteca Universității din Iași, în *Anuarul Universității Mihăilene*, vol. XXII, 1936/1937, p. 231-252; B. Irion, „Biblioteca Universității”, în *Anuarul...*, vol. XXIII, 1937/1938, p. 231-253; B. Irion, „Biblioteca

Bronislaus Irion a fost directorul Bibliotecii în cea mai zbuciumată perioadă din istoria acestui așezământ de cultură. După ce fusese transformată într-o instituție modernă, Biblioteca a fost lovită de devastatorul cutremur din 1940, ceea ce a dus la închiderea ei pentru aproape doi ani. Abia refăcută și înscrisă pe un fâgaș normal al activităților de infodocumentare, în 1944 Biblioteca trebuie să ia calea refugiului.

Biblioteca, la conducerea căreia se perindaseră nume ilustre (B. P. Hasdeu, Mihai Eminescu, G. Pascu, Petre Andrei, K. K. Klein) și care înglobase în colecțiile ei importante donații (Gh. Asachi, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Dimitrie Stoica, Grigorie Sturdza, Constantin Hurmuzachi, Titu Maiorescu ș.a.), număra la acea vreme ca rarități⁵: cronicile Moldovei cumpărate de la M. Kogălniceanu, manuscrisele grecești ce aparținuseră lui Cezar Bolliac, traducerea *Ceasornicului Domnilor* realizată de Nicolae Costin, *Cazania lui Varlaam* (1643), *Pravila lui Vasile Lupu* (1646), *Șapte taine ale Bisearicii* (1645), *Divanul* lui Dimitrie Cantemir (1698) și *Viața și petrecerea svinților* (1682) achiziționate în perioada de directorat a lui M. Eminescu, *Grand Atlas du Monde* (1657) ș.a.

În urma ședinței Senatului Universitar din 21 ianuarie 1944 s-a hotărât să se aibă în vedere, în primul rând, evacuarea colecțiilor rare și a aparatelor, iar apoi a persoanelor⁶. Pentru buna desfășurare a acestei operațiuni, s-au întocmit, pentru Chestura Poliției Municipiului Iași, tabele cu datele personale ale angajaților Bibliotecii și cu numele rudelor care se vor evacua împreună cu ei⁷.

Universității”, în *Anuarul...*, vol. XXIV, 1938/1939, p. 273-292.

⁴ Dănuț Doboș, „Misterul unei morți – Bronislav Irion”, în *Cronica*, 32, nr. 4, sept. 1997, p. 2; Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste. Arestați, torturați, întemnițați. Dicționar*, Vol. 1: A-B., București, Editura Mașina de Scris, 2000, (în nota de la paginile 274-275 se precizează că Bronislav Irion [înscris în dicționar greșit la litera B, s.n.] moare în închisoarea din Aiud la 27 oct. 1949); Gh. Buluță, Victor Petrescu, Emil Vasilescu, *Bibliologi români. Dicționar*, Târgoviște, Bibliotheca, 2011, p. 129 (aici anul morții este dat 1953).

⁵ Colecțiile bibliotecii fuseseră expuse cu prilejul aniversării a 50 de ani de la înființarea Academiei Mihăilene (cf. A. D. Xenopol, C. Erbiceanu, *Serbarea școlară de la Iași. Acte și documente*, Iași, Tipografia Națională, 1885, p. 245-344). Pentru raritățile bibliotecii, a se vedea și studiul lui K. K. Klein, „Biblioteca Universității din Iași”, în *Boabe de grâu*, V, nr. 5, 1934, p. 257-283.

⁶ Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași [în continuare: Arhiva internă], Dosar Corespondență 1944-1945. Dosar 7. Adresa nr. 5 [secret], 3 febr. 1944, Universitatea Mihăileană, Rectoratul către Biblioteca Universității.

⁷ Arhiva internă, Tabel cu angajații bibliotecii și familiile lor care i-au însoțit în evacuare: B. Irion, director cu soția, Maria Elena Irion; Olga Duzescu, bibliotecar șef; Valeria Pogonat, bibliotecar șef; Neculai Alexa, bibliotecar șef; Vasilichia Hristea, bibliotecar principal; Aurelia Grigoraș, bibliotecar principal; Aglaia Gheorghiadă, bibliotecar principal; Larisa Pelin, bibliotecar principal; Alexandrina Burada, bibliotecar; Maria Maxim, bibliotecar ajutor; Safta Chițoveanu, bibliotecar ajutor; Victoria Zaharia, dactilografă; Constantin Frunză, maistru legător; Gh. Vârlan, submaistru tâmplar; Ion Relinschi, curier; Gh. Aursoaiei, Horen Marderos, Mihai Banaru, Mihai Tărăboanță, Ecaterina Găină, Neculai Luca – personal de serviciu.

Întrucât se impunea ca numărul total de persoane să fie cât mai mic, deoarece nu era spațiu suficient în vagoane nici pentru oameni, nici pentru bagaje (se accepta o singură ladă de persoană, care să nu depășească 100 kg) și pentru că mereu seoseau ordine de mobilizare pentru personalul masculin, lista a suferit modificări. La atelierul de tâmplărie se muncea din greu confecționându-se lăzi solide care să asigure materialul prețios al Bibliotecii, iar bibliotecarii triau cărțile, întocmeau liste cu conținutul fiecărei lăzi, numerotau lăzile, ținând o strictă evidență a materialului de bibliotecă pentru ca acesta să fie ușor de verificat la destinație. Biblioteca a fost înștiințată că i s-a cedat un vagon de marfă din cele distribuite Liceului Militar și că încărcarea bagajelor va începe pe 15 martie⁸, cel de-al doilea vagon fiind procurat prin relații personale de funcționarul Neculai Alexa. Safta Chițoveanu, bibliotecar ajutor, fusese delegată cu luarea în primire și depozitarea materialelor trimise la Alba Iulia. Într-o adresă trimisă către Rectorat, directorul Bibliotecii preciza că pe 24 martie 1944 s-a terminat îmbarcarea a 110 lăzi (manuscrite, cărți rare, arhivă istorică, arhivă curentă), rămânând pe loc c. 450.000 cărți, mobilierul Bibliotecii, inventarul atelierelor de legătorie, adică 99% față de ce fusese evacuat, reprezentând o imensă valoare⁹. Bibliotecarii s-au implicat în mod excepțional în evacuarea Bibliotecii, depunând o muncă până la epuizare pentru împachetarea și transportarea materialului de la Iași la Alba Iulia și de aici până la punctul final al călătoriei¹⁰.

La 22 aprilie, directorul Bronislaus Irion și o parte a personalului¹¹ au plecat din proprie inițiativă la Iași¹² și până la 4 mai, în condiții extraordinar de grele,

---

⁸ Arhiva internă, Dosar Corespondență 1944-1945, Adresa nr. 17 S[ecret] din 14 martie 1944, Universitatea Cuza Vodă Iași, Rectoratul către directorul Bibliotecii Universității.

⁹ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1944, Dosar 1, Adresa nr. 238/944 din 24 martie 1944, Directorul Bibliotecii Universității către Rectorul Universității din Iași.

¹⁰ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1944, Adresa nr. 1837 din 28 aprilie 1944, Universitatea din Iași, Rectoratul către Directorul Bibliotecii. Propunerea directorului bibliotecii ca personalul să primească primă de muncă excepțională este aprobată în ședința Senatului Universitar din 24 aprilie 1944.

¹¹ Arhiva internă, Dosar Evacuare, Adresa nr. 950/944 din 22 sept. 1944, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași prin care se înaintează statul de plată al diurnelor cuvenite personalului bibliotecii, care s-a deplasat la Iași în perioada 24 aprilie – 1 iunie 1944 pentru evacuarea completă a colecțiilor. Din echipa de evacuare au făcut parte: Bronislaus Irion, director; Neculai Dănilă, primbibliotecar; Larisa Pelin, bibliotecar principal; Vasilichia Hristea, bibliotecar principal; Constantin Frunză, maistru legător; personal de serviciu: Gh. Aursoaei, Horen Marderos, Mihai Banaru, Neculai Luca și studenții: Traian Drăgoi, Neculai Lopusan, Gh. Pandelea. În același timp, erau propuși pentru diurnă și colegii rămași la Alba Iulia care au participat la instalarea depozitelor bibliotecii la Cricău: Valeria Pogonat, bibliotecar șef; Aglaia Ivan, bibliotecar principal; Aurelia Grigoraș, bibliotecar principal; Maria Maxim, bibliotecar ajutor; Safta Chițoveanu, bibliotecar ajutor și personalul de serviciu P. Tărăboanță și Ecaterina Găină.

au încărcat și expedit 24 de vagoane cu cărți și mobilier aparținând Bibliotecii Universității și unor Facultăți. Într-o dare de seamă oficială asupra activității de evacuare a Bibliotecii¹³, B. Irion preciza că în perioada 13 aprilie – 5 mai 1944 s-au evacuat cărțile, revistele, ziarele, primetele și dubletele (c. 450.000 volume), fișierele, instalațiile și materialele atelierului de legătorie. Rămăseseră pe loc mobilierul (în cea mai mare parte), publicațiile cu caracter administrativ (c. 70.000 unități bibliografice). El concluziona că Biblioteca Centrală poate fi considerată ca evacuată integral: „Subsemnatul Director al Bibliotecii Centrale care a evacuat această bibliotecă și a contribuit după putință la evacuarea Rectoratului, căminelor Fac.[ultăților] de Litere și Științe, părăsește localitatea vineri, 5 mai a.c. cu destinația Alba Iulia pentru primirea și plasarea materialului evacuat. Director, B. Irion”¹⁴. Materialul de bibliotecă fusese împachetat în 1230 lăzi, în mare parte lucrute de tâmplarii Bibliotecii, care au fost expediate cu vagoanele în intervalul 24 aprilie – 5 mai. Ca urmare a raportului înaintat, înregistrat la nr. 404/1111/1944, Senatul Universitar, întrunit în ședință în 16 mai 1944, ia cunoștință de munca desfășurată și de rezultatele obținute în misiunea încredințată și-i aduce vii mulțumiri directorului Bronislaus Irion¹⁵.

Întors la Alba Iulia, directorul a urmărit cu grijă sosirea vagoanelor, descărcarea lor, încărcarea materialului în căruțe și trimiterea lui spre depozitare în locuri ferite de bombardamente. Totodată, l-a înștiințat și pe prefectul județului Iași, colonelul Constantin Talpeș, de rezultatul acțiunii de evacuare a Bibliotecii Centrale și i-a sugerat acestuia să-l aducă și la cunoștința Ministrului Culturii Naționale. Interesat de modul în care s-a salvat avutul Bibliotecii din Iași este și Ion Mușlea, directorul Bibliotecii din Cluj, care îi scrie lui B. Irion: „Ce-aș fi dat să mai stăm nițel de vorbă că[!] te aud povestindu-mi pe larg episoadele grozavelor zile ale evacuării Iașilor și mai ales să mă lămurești: ce ai putut salva și cum o duci la Micești, ce perspective ai d-ta și Biblioteca pentru la toamnă, ce-ai mai isprăvit pe la Minister și atâtea altele”¹⁶. Eforturile supraomenești pe care l-a făcut directorul Irion în dorința de a salva avutul Bibliotecii nu întârzie să apară în presa vremii. Cu respect pentru actul de sacrificiu făcut, Gorge Pascu nota despre colegul lui de breaslă: „Aduc la

---

¹² Arhiva internă, Dosar Evacuare, Adresa nr. 1672 din 19 apr. 1944, Universitatea Mihăileană din Iași, Rectoratul către directorul Bibliotecii, primită la 22 aprilie 1944 (vezi anexa 1 și anexa 2).

¹³ Arhiva internă, Dare de seamă din 3 mai 1944, Iași, semnată de directorul B. Irion.

¹⁴ Arhiva internă, Dare de seamă din 3 mai 1944, Iași, semnată de directorul B. Irion.

¹⁵ Arhiva internă, Dosar Evidență personal. Inventar. Statistici, Adresa nr. 2225 din 23 mai 1944, Universitatea din Iași, Rectoratul către Directorul Bibliotecii.

¹⁶ Arhiva internă, Dosar Evacuare, Scrisoare Ion Mușlea către B. Irion, Sibiu [unde fusese evacuată Biblioteca Universității din Cluj], 29 iunie 1944 (vezi anexa 3).

cunoștința moldovenilor că tezaurul, poate cel mai de preț al Iașului, Biblioteca Universității, compus din vreo 450.000 de volume, a fost salvat în întregime grație devotamentului și curajului D-lui Dr. Irion, distinsul director al Bibliotecii [...]. Meritul cultural al D-lui Irion este considerabil. Fără munca D-sale istovitoare, mâne la Iași nu s-ar mai fi putut lucra nimic!¹⁷.

După îndelungi stăruințe pe lângă autorități, Bibliotecii i-a fost repartizat un sediu central în Alba Iulia, la Liceul Mailath, și altul mai mic în comuna Micești, unde au funcționat birourile Bibliotecii. Din cauza atacurilor aeriene, depozitul central al Bibliotecii a fost fixat la 16 km de Alba Iulia, în comuna Cricău, în trei săli de clasă ale Școlii Generale, unde au fost depozitate 920 de lăzi cu carte. Lăzile au fost transportate în intervalul mai – august, folosindu-se c. 400 care cu boi, camioane rechiziționate sau închiriate. Încărcarea și transportul materialului de bibliotecă s-au făcut cu funcționarii Bibliotecii, ajutați de studenți¹⁸. În luna noiembrie 1944 s-au mutat birourile Bibliotecii din comuna Micești, la Liceul Mailath, acolo rămânând doar materialele, fișierele și piese de mobilier. Tot atunci s-a făcut un control riguros al lăzilor și pentru o mai bună evidență a lor, în caz de mutare, s-au pus indicative pe etichete: Cr. (Cricău), M. (Micești), A. (Alba). Al doilea control al lăzilor s-a făcut în intervalul 28 decembrie 1944 – 7 ianuarie 1945, când acestea au fost mutate la Liceul Teologic și s-au întocmit liste amănunțite cu proveniența, numărul și conținutul lor: Cricău – 953 lăzi, Seminarul Teologic – 276 lăzi¹⁹. Depozitele din Cricău și Micești erau păzite de o gardă militară pusă la dispoziție de Cercul Teritorial din Alba, iar la depozitul central din Cricău, prin rotație, era desemnată pentru pază și o persoană de la Bibliotecă²⁰. Chiar dacă în toamna anului 1944 s-au făcut demersuri pentru reîntoarcerea cât mai grabnică a Universității la Iași, aceasta a rămas la Alba Iulia până în primăvara anului 1945²¹.

În timpul cât Biblioteca a funcționat la Alba Iulia, activitățile desfășurate acopereau toate sferile de preocupări biblioteconomice: se preluau cărțile primite de la tipografia prin Legea Depozitului legal, se urmărea strict corespondența cu tipografiile, se dactilografiau fișe pentru catalog, se restituiau cărți (deci împrumutul funcționa), se legau broșurile, ziarele și revistele, se lucra

---

¹⁷ Giorge Pascu, *Biblioteca Universității din Iași*, în „Moldova”, Deva, VIII, nr. 300, 4 sept. 1944.

¹⁸ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1944, Dosar 1, Adresa nr. 1153/945 din 19 ianuarie 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași, f. 105.

¹⁹ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1945, Dare de seamă în vederea întoarcerii Bibliotecii la Iași, întocmită de N. Alexa la 24 ianuarie 1945, înregistrată cu nr. 1380 din 8 februarie 1945, f. 337.

²⁰ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1945, Dare de seamă în vederea întoarcerii Bibliotecii la Iași, întocmită de N. Alexa la 24 ianuarie 1945, înregistrată cu nr. 1380 din 8 februarie 1945, f. 337.

²¹ Gheorghe Iacob, Alexandru-Florin Platon (coord.), *Istoria Universității din Iași*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 513-516.

la inventarul Bibliotecii, se confecționau lăzi noi pentru a le înlocui pe cele deteriorate pe parcursul nenumăratelor mutări ale fondului de carte (personalul fiind preocupat de păstrarea în condiții cât mai bune a materialului de bibliotecă), se verificau depozitele. Serviciul administrativ se ocupa cu întocmirea planurilor de mutare, procurarea materialelor pentru atelierile de legătorie și stolerie, cumpărarea lemnului pentru încălzirea birourilor și a depozitelor. Bibliotecarii făceau pe rând de serviciu la cantină, de pază la depozite, vizitau cazematele în căutarea unui loc de depozitare în vederea pregătirii întoarcerii la Iași, țineau legătura cu autoritățile locale pentru a primi mijloace de transport, întocmeau rapoarte, scriau adrese, participau la activități științifice, cum erau conferințele profesorilor²²; pe de altă parte, directorul Bibliotecii fusese numit în comisia pentru concurs în vederea ocupării postului de bibliotecar șef la Biblioteca Publică a Municipiului Alba Iulia²³. În raportul întocmit, B. Irion arată că directorul Bibliotecii Publice din Alba Iulia, Constantin Dumitrescu, a făcut practică biblioteconomică la Biblioteca Centrală din Iași în perioada 15 mai – 15 septembrie 1944 și a studiat principiile de organizare științifică și metodele de lucru. Chiar dacă era în refugiu și nu se știa cum se va sfârși această perioadă grea din existența Bibliotecii, s-au făcut și donații de carte către Parohia de la Micești²⁴.

În prima jumătate a lunii martie, depozitele de la Cricău au fost aduse în Alba Iulia cu ajutorul personalului de serviciu și al celui de la atelierile de legătorie și stolerie. Pe măsură ce soseau, lăzile erau descărcate de ostașii de la Legiunea de Jandarmi și de la Corpul de Recruți, verificate și pregătite pentru destinația finală. Până la sfârșitul lunii martie, cu maximă atenție, s-a pregătit primul eșalon al transportului. Acesta a pornit spre Iași la 6 aprilie 1945, fiecare vagon având câte un însoțitor desemnat din rândul personalului de serviciu, bibliotecarul numit cu supravegherea acestei operațiuni fiind Vasilichia Hristea.

În urma bombardamentului, aripa de nord a Universității fusese transformată în ruine, plafonul cu stucaturi și frescele distruse, Biblioteca Centrală distrusă²⁵. Despre starea dezastruoasă a sediului Bibliotecii, directorul fusese înștiințat încă din luna ianuarie, printr-o scrisoare²⁶, de Mihai Banaru,

---

²² Arhiva internă, Registru de prezență a funcționarilor pe anul 1945, ziua 17 februarie 1945, orele 11-12, Conferința Profesorului Șt. Procopiu.

²³ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1945, Adresa nr. 1969/1945, Primăria Municipiului Alba Iulia către Directorul Bibliotecii Universității din Iași (vezi anexa 4).

²⁴ Arhiva internă, Dosar Intrate și Eșite 1944, Adresa nr. 115/1944 din 23 octombrie 1944.

²⁵ Știre publicată în *Moldova liberă*, 23 februarie 1945.

²⁶ Arhiva internă, Dosar Evacuare, Scrisoare Mihai Banaru, angajat al bibliotecii, către B. Irion, Iași, [1945].

angajat al Bibliotecii, care, având probleme familiale, venise acasă din decembrie 1944: mobilierul distrus și dispărut, instalația electrică distrusă sau furată în parte, bașca de jos arsă complet. Mihai Banaru informa că în intervalul ianuarie – februarie a depus eforturi uriașe pentru a salva depozitul de ziare, pentru a igieniza spațiul după prizonieri, pentru a recupera mobilierul dispărut, pentru a curăța de moloz, cărămizi și zăpadă sediul Bibliotecii. „Cuvintele Dvs se adeveresc întocmai. Plâng că am părăsit Alba și am venit. Sunt distrus, cu soția dispărută, duc o viață mizerabilă, bani n-am. Rog, domnule director, să mi se trimită urgent restul din decembrie, ianuarie, februarie, deplasările și costul drumului 3400 lei, ca să pot continua lucrul înainte”. Totodată îl înștiințează că s-a primit multă corespondență și că „Iașul este nerăbdător de sosirea Universității”. Primul eșalon ajuns la Iași, conținând 700 de lăzi și 9 fișiere, este descărcat și transportat la fostul sediu al Bibliotecii din Palatul Universității, grav avariat (nu existau uși, geamuri). Fiind un spațiu impropriu unei bune funcționări a Bibliotecii, se reiau demersurile către Rectorat²⁷ pentru a primi un spațiu adecvat pentru Bibliotecă, lucru cerut neîntrerupt de bibliotecari în ultimele decenii. Este vizat Palatul Fundației Ferdinand I și se optează pentru spațiul oferit de aripa dinspre Strada Carol.

Între timp, la Alba Iulia continua împachetarea materialelor de legătorie, a depozitului curent și a actelor administrative. Toate tipografiile fuseseră anunțate de noua adresă, Iași – Bulevardul Carol nr. 24, unde să trimită corespondența și depozitul legal. Se fac adrese justificative către Rectoratul Universității în legătură cu folosirea banilor primiți pentru ambalarea și transportul Bibliotecii la Iași. Se întocmește raportul de evacuare, această operațiune apropiindu-se de sfârșit. În toată luna mai 1945 sunt încărcate vagoane cu avutul Bibliotecii și al Universității, ultimele fiind actele Rectoratului. Înaintea plecării se împart ordinele de serviciu, biletele de călătorie, cumpărăturile făcute pe bază de liste (încălțăminte, zahăr, chibrituri). Pe 4 iunie este îmbarcarea definitivă în gara de la Alba Iulia, convoiul ajungând la Iași pe 13 iunie 1945. Materialele descărcate sunt trimise la sediul Bibliotecii de la Universitate, dar și în noul sediu, la Fundație. După inspectarea spațiului de la Fundație, directorul Irion intervine la rectorul Universității cu rugămintea să fie reparat și depozitul de carte de sub Sala Pașilor Pierduți („bașca mare”) întrucât, la Fundație, nu există loc suficient de depozitare pentru cele 500.000 de volume²⁸. Se ia hătărărea ca și atelierele Bibliotecii să funcționeze tot în Universitate. Se strâng resturile de cărți rămase

---

²⁷ Arhiva internă, Dosar Evacuare, Adresa nr. 1801/1945 din 21 aprilie 1945, Bibliotecar șef către Rectorul Universității din Iași (vezi anexa 5).

²⁸ Arhiva internă, Dosar cu procese verbale ale Consiliului Bibliotecii Universității, 1946 (vezi anexa 6).

intacte în bașca Universității și se controlează riguros, se vizitează spațiul Fundației, se verifică sala de lectură și încuietorile de la uși, se fac calcule pentru materialele necesare reparării sediului (scânduri, cuie, sticlă pentru geamuri), se fac propuneri pentru mobilier. Directorul cere urgentarea lucrărilor de reparații ale spațiului Fundației²⁹ și cumpărarea de materiale și de mobilier pentru reluarea activității birourilor și atelierelor³⁰ și a 90 m² de sticlă pentru un rând de geamuri³¹. Bibliotecarii supravegheau lucrările de reparații, calculau necesarul de scânduri pentru rafturi, tocuri de uși și birouri, colectau pachetele primite de la tipografia. Concomitent cu aceste lucrări, din 6 iulie 1945 se trece la despachetatul materialului de bibliotecă. Acum se primește și lista cu cărțile ce trebuiau retrase din circulație³².

Din cauza refugiului, Biblioteca Centrală fusese zdruncinată din temelii, dintr-o bibliotecă modernă transformându-se într-un morman de cărți ce trebuiau reorganizate. Activitatea biblioteconomică intră într-o aparentă normalitate: se înregistrează documentele primite, se dactilografiază fișe de descriere, se completează cataloagele, se aranjează depozitele, se controlează fondul depozitului legal, se leagă broșurile. Între timp se supravegheau și lucrările de reabilitare a clădirii Fundației (zidărie, tâmplărie, montarea sticlei la geamuri). Neculai Alexa mersese la Comandamentul Sovietic pentru a cere prizonieri tâmplari pentru urgentarea lucrărilor³³, Biblioteca urmând a se muta în întregime în noul sediu până la începerea cursurilor din toamnă. Din 30 august 1945³⁴ începe transportarea materialelor de la Universitate la Fundație, în sălile de lectură (una cu 80 de locuri și alta specială cu 32 de locuri pentru corpul didactic universitar) se reasează și se repune la punct biblioteca uzuală de 4.500 volume, la care se muncise din greu în anii 1937-1938, se fac fișe de înscriere pentru cadrele didactice universitare de la Facultățile de Litere, Științe, Medicină și Drept, se aranjează materialul de bibliotecă pe formate în depozite, urmând

---

²⁹ Arhiva internă, Dosar Evacuare, Adresa nr. 2127/1945 din 16 iunie 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași.

³⁰ Arhiva internă, Adresa nr. 2152/1945 din 24 iunie 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași (vezi anexa 7).

³¹ Arhiva internă, Adresa nr. 2332/1945 din 23 august 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași.

³² Invocând Articolul 16 al Convenției de Armistițiu, s-au alcătuit liste cu lucrările apărute în perioada 1 ianuarie 1917-23 august 1944, ce puteau dăuna prin conținutul lor bunele relații cu Națiunile Unite. Vezi și Ionuț Costea, Kiraly Istvan, Doru Radosav, *Fond secret. Fond „S” special*, Cluj-Napoca, Dacia, 1995.

³³ Arhiva internă, Registrul de prezență a funcționarilor pe anul 1945, ziua 20 august 1945.

³⁴ Arhiva internă, ziua 30 august 1945.

planul de mutare întocmit. În decurs de o lună³⁵ se face și controlul depozitelor, se întocmesc fișe și liste pentru lipsuri, se realfabetizează catalogul pentru public, se lucrează și la retragerea cărților și extragerea fișelor din cataloage, conform listelor primite³⁶.

Biblioteca este deschisă pe 15 noiembrie 1945, făcându-se dovada „cea mai strălucită a ceea ce se poate realiza prin disciplină, organizare sistematică și muncă îndârjită”, cum nota directorul Bronislaus Irion într-un raport. Grație comportării exemplare a personalului în această grea încercare la care fusese supusă Biblioteca, cu foarte puține excepții, tot ce s-a evacuat a fost adus înapoi la Iași.

The Central University Library of Iași during the Period of Refuge (1944-1945)

(Summary)

Keywords: Central University Library of Iași, library collections, evacuation, 1944-1945 historical events

The evacuation of the Central Library of the University of Iași was part of a major plan elaborated in January-February 1945 by the Ministry of Internal Affairs, known as Operation 1111. The University of Iași was sent to Alba Iulia and Zlatna and the Library at Alba Iulia, Micești and Cricău. As stated in Order no. 4770/15th of February 1944, the Library had to save its most valuable collections (manuscripts, rare books, old documents, archives). The person in charge with supervising this operation was professor Gorge Pascu from the Faculty of Letters and former director of the library.

---

³⁵ Arhiva internă, intervalul 18 septembrie-13 octombrie 1945.

³⁶ Arhiva internă, Dosar cu procese verbale ale Consiliului Bibliotecii Universității, 1946. Darea de seamă asupra activității bibliotecii în perioada 25 martie 1944-30 iunie 1946 este citită de directorul B. Irion în ședința Consiliului Bibliotecii din 3 iulie 1946 prezidată de profesorul C. Balmuș. Pentru alte informații despre activitatea de bibliotecă din această perioadă, a se vedea lucrarea Nicoleta Popescu, Liviu Papuc, Radu Tătărucă, *Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”*. Monografie, Iași, 1989, p. 65-68.

At that time, the director of the library was Bronislaus Irion. Receiving a licentiate in Philology from University of Iași and a Ph.D. in Philosophy from the University of Magdeburg, B. Irion was employed at the library in 1933 and appointed director in 1937 after the departure of K.K. Klein. Professor Irion was director of the library in the most troubled period of its existence: the devastating earthquake in 1940 and the evacuation of the most important assets in 1944.

The University Senate met on the 21st of January 1944 and decided that the prime objective of Operation 1111 was to evacuate the rare collections and the bookbinding equipment firstly and the employees secondly. A letter from the director of the library addressed to the rector stated that, on the 23rd of March 1944, 110 boxes containing manuscripts, old books and archive were embarked. There were left behind about 450,000 volumes, the furniture and the bookbinding materials, most of these being of the utmost value. The librarians performed an outstanding work during the process of packing and transportation of the library materials from Iași to Alba Iulia. On the 22nd of Aprilie, the director of the library and some of his colleagues came back to Iași to save the books left behind. Until the 4th of May they packed and expedited 24 railway wagons containing 450,000 volumes (books and newspapers) and furniture. Irion's initiative to save the library collections and his great efforts were highly appreciated in the press of those times.

During the time the Library functioned at Alba Iulia, Micești and Cricău, the specific library activities were carried on: cataloguing/classification of library materials, borrowing activities, the stock management and control, bookbinding activities, correspondence with publishers in order to receive legal deposit copies. The administrative service took care of the relocation of the warehouses and of supplying the library with the necessary materials; the librarians were working on reports, they attended scientific conferences or they were in charge with the warehouses security.

The operation of bringing back the library from Alba Iulia to Iași started on the 6th of April 1945. The railway convoy containing the assets of the library reached Iasi on the 13th of June. The University building being destroyed, the Library is placed in a new space – the Palace of King Ferdinand I Foundation. Very well organized, the evacuation of the Library was a success. Through discipline and hard work the library collections could be saved almost entirely, with minimal losses.

Anexa 1

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Evacuare, Adresa nr. 1672 din 19 aprilie 1944 de la Universitatea Mihăileană din Iași, Rectoratul primită la Bibliotecă în 22 aprilie 1944.

Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor
Universitatea Mihăileană din Iași, Rectoratul

19 Aprilie 1944
No. 1672

Delegație

Noi, prof.[esor] M. David, Rectorul Universității din Iași, împuternicim pe D[omnu]l Dr. B. Irion, Directorul Bibliotecii Centrale, ca în numele nostru să facă orice intervenții le-ar găsi necesare, la autoritățile existente la Iași – Române și Germane –, în scopul de a obține sprijin spre a-și îndeplini misiunea de a mai salva din avutul Universității, ceea ce-i va fi posibil, și a transporta la sediul ei actual, Alba Iulia.

Rector,
(ss) Prof. M. David
Secretar general,
(ss) indescifrabil

22 Aprilie 1944
Văzut delegațiunea. –

Rugăm autoritățile militare și civile a da tot concursul pentru ca bunurile universității să fie evacuate în întregime.

Prefectul Județului Iași,
(ss) Colonel Constantin Talpeș

[*Vizare adaugată de mână*]:

5 Mai 1944

Văzut la plecare,
Prefect,
(ss) Col. Talpeș

Anexa 2

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Evacuare, Universitatea „Cuza-Vodă” Iași, Biblioteca Universității, Raport intermediar al directorului B. Irion nr. 67/944 din 27 aprilie 1944.

[Ciornă scrisă de mână]

Subsemnatul Director al Bibliotecii Universității din Iași am onoare a Vă face următoarea dare de seamă asupra evacuării Universității:

Am sosit în localitate Sâmbătă, 23 Aprilie, în baza unei delegații semnată de către Domnul Profesor Mihai David, Rectorul Universității și având misiunea de a evacua ce-mi va fi posibil din avutul Universității.

Am venit însoțit de următorii: D[omnu]l Bostan, bibl.[iotecarul] Fac.[ultății] de Drept cu misiunea de a evacua biblioteca, Contabilul Căminului Central, care avea de evacuat inventarul căminelor: Central și Regina Maria; Sava Anicolaesii, mecanicul șef al Universității, care avea misiunea de a evacua îndeosebi Rectoratul, Casieria și unele din instalațiile Universității (mașini etc.). Împreună cu noi a venit și o parte din personalul de serviciu.

Imediat la sosirea noastră în localitate, ne-am adresat autorităților militare și civile, și anume: D[omnu]lui Colonel Talpeș, Prefectul Județului Iași, D[omnu]lui Ifrim, Primarul Municipiului Iași, D[omnu]lui Chestor precum și D[omnu]lui pretor militar, comandamentului militar al gării Iași, obținând peste tot cel mai larg sprijin posibil pentru a-mi putea îndeplini misiunea.

Tot așa m-am adresat și Comandamentului Div.[iziei] V Cavalerie, bucurându-mă și aici, în persoana D[omnu]lui Maior Andreescu, [de] un concurs cu atât mai eficace și mai neașteptat, cu cât aveam în minte condițiile neînchipuit de grele în care s-a făcut evacuarea parțială a Universității la sfârșitul lunii Martie 1944.

Cu sprijinul autorităților amintite, al personalului însoțitor precum și cu mâna de lucru ce mi s-a pus la dispoziție [...] la intervenția D[omnu]lui Prefect (30 oameni) obținând în același timp și unele materiale (scândură, lăzi etc.) și mijloacele de transport necesare (camioane), am pornit la lucru, realizând într-un timp record o mare parte din programul pe care mi l-am propus.

Am expedit până la această dată (sau am în curs de expediere) 13 vagoane (din cele 21 solicitate de mine) încărcate cu cărți și inventar.

De la Bibl.[ioteca] Centrală s-au evacuat cca 130.000 vol[ume].

Bibl.[ioteca] Fac.[ultății] de Drept au evacuat [...] cca 10.000 vol[ume].

S-au evacuat Căminele (afară de Căminul din strada Sărărie unde se află instalat încă din luna Martie un spital de răniți).

Anexa 3

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași,
Dosar Evacuare, Scrisori Ion Mușlea către B. Irion.

1.

Hârtie cu antet „Arhiva de Folklor a Academiei Române”

Sibiu, Biblioteca Universității, 29 Iunie 1944

Stimate Domnule Irion,

Când acum vreo două săptămâni, la întoarcerea din satul în care mi-am „dispersat” băiețelul, cumnată-mea mi-a spus că m-ai căutat la telefon și ai promis că vei telefona din nou Lunea, m-am bucurat grozav, nădăjduind să te văd. Dar nici în acea zi, nici în cele următoare, d[umnea]ta n-ai mai dat semne de viață, până acum trei zile, chiar în ziua când mă întorceam din același sat. Dar asta se chiamă mare neșansă, iubite domnule coleg! Ce-aș fi dat să mai stăm nițel de vorbă, că te aud povestindu-mi pe larg episoadele grozavelor zile ale evacuării Iașilor și mai ales să mă lămurești: ce ai putut salva și cum o duci la Micești, ce perspective ai pentru d[umnea]ta și Bibliotecă pentru la toamnă, ce ai mai isprăvit pe la Minister și atâtea altele.

Neprimind nici un răspuns atât la întâia, cât și la a doua mea scrisoare – cea de pe urmă expediată prin poștă, prin 26 Aprilie, împreună cu listele amănunțite ale tipografiilor țării – mi-am închipuit fie că ai mari necazuri, fie că ți-ai luat inima în dinți și ai plecat la Iași ca să mai salvezi ce se poate. Sunt aproape sigur că acesta e motivul tăcerii d[umi]tale. Și aș fi atât de mulțumit să-mi confirmi această convingere și să-mi scrii ce ai mai putut aduce.

[2] Întrucât mă privește, am cam terminat cu evacuarea – dispersarea materialului mai prețios: toate manuscrisele, documentele, stampele și cărțile vechi românești, plus vreo 10.000 volume din cărțile și periodicele mai prețioase (în care se cuprind și enciclopediile, bibliografiile și manualele universitare)*. Funcționăm totuși, cu trei ceasuri pe zi (7-10 dimineața). De pe la Minister nu mai știu absolute nimic. Tot d-ta mi-ai putea da noutăți și în această privință. Dă-mi voie să nădăjduiesc că le voi avea cât mai când, fie în scris, fie – ce bine dacă s-ar putea: oral! Eu rămân de-acuma la Sibiu până pe la 12 Iulie, când îmi voi lua – dacă împrejurările nu se vor precipita – un nou concediu de 2-3 săptămâni. Dacă însă e vorba cumva să vii pe aici, te rog mult, dă-mi un telefon la Bibliotecă, între 7 ½-10 dimineața: 712, Universitatea. (Acasă e, în general,

mai greu, telefonul nefiind în locuința mea, ci la parter și de acolo neauzindu-se întotdeauna).

În așteptarea unor vești grabnice, te rog să primești, stimate și iubite domnule Irion, cordialele mele urări de sănătate și de vremuri mai bune.

Ion Mușlea

P.S. Alături o hârtie primită de Rectorul nostru dela Alba-Iulia, pentru a fi informat de cum văd anumite cercuri lucrurile. Eu mă gândeam de mult să trimit ceva din lucrările mele personale acelei biblioteci, dar fără ca prin aceasta să mă gândesc a-i atribui veleități de bibliotecă universitară.... centrală! – Ce zici?

* duse în trei sate din județul Sibiu: Săliște, Apoldul de jos și Poiana Sibiului.

2.

Biblioteca Universității din Cluj

„Regele Ferdinand I”

Sibiu

[*Scrisoare dactilografiată*]

Sibiu, 30 Noiembrie 1944

Nr. 444/1944

Stimate Domnule Irion,

Ai tot promis că mai treci pe la Sibiu, dar se vede că necazurile nu te-au lăsat nici pe d-ta.

Am dat alaltăieri un telefon la Primăria Micești, rugând să ți se comunice să mă chemi cum a fost ieri la telefon. Nechemându-mă nici ieri nici azi, îți scriu ca să te pun la curent.

Ai văzut, poate, în ziare, constituirea unei comisii pentru „repararea nedreptăților”. Numele întreg îl vezi în adresa către Rectorat (alăturată) pe care am făcut-o și expediat-o ieri. Noi sperăm că se face ceva, căci în comisie sunt și d-nii P. P. Stănescu și Iorgu Iordan. Sunt de părere că trebuie să faci și d-[umnea]ta imediat, o astfel de adresă. A noastră a și pornit astăzi, cu curier special Rectoratul fiind mai binevoitor decât sperasem.

Nu e, desigur, asimilarea cu institutele de cercetări științifice, dar ar fi mare lucru să revenim acum la situația de corp didactic. Nu crezi?

Fă și d-ta o intervenție prin Rectorat, având grije ca mai ales la pasajul subliniat dela pag. 2 să nu te depărtezi prea mult de cele susținute de mine. Nădăjduiesc că fiind în raporturi bune cu d-l Iordan, îi vei putea scrie. N-ar fi rău să te arunci chiar până la București, mai ales dacă ai și alt prilej. Eu nu mă-ncumet

(nici nu mă simt bine de o vreme). Prof.[esorul] Daicovici mi-a promis că scrie în chestia aceasta d[omnu]lui Iordan. Voiu încerca ceva și personal, prin d[omnu]l Victor Papacostea.

Săptămâna trecută, neștiind de „comisia de revizuire”, am încercat altceva: o nouă cerere la Finanțe, pentru completarea și modificarea tabelii A 34 (trimisă prin d[omnu]l Ion Lapedatu) și un memoriu către d[omnu]l Manuilă, ministrul Organizării Statului, pentru a ne declara... institut de cercetări științifice (trimisă printr-un bun prieten al lui). Va ieși ceva din toată strădania noastră?

Azi vorbesc și cu d[omnu]l Bălan, să ceară și dânsul, imediat, revenirea la vechea lege.

[2] Ești, desigur, hiperocupat cu restituirea cărților rusești? Și necăjit cu neplecarea la Iași? Și noi cu... Clujul!

Scrie-mi, te rog, noutăți despre d[umnea]ta și Biblioteca.

Cu cele mai bune urări
(ss) Ion Mușlea

Anexa 4

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Evacuare, Adresa nr. 1017 din 18 noiembrie 1944, prin care se atestă că profesorul C. Dumitrescu a făcut practică în Bibliotecă.

[copie]

18 Noiembrie 1944
Nr. 1017/944

Dovadă

Se adeverește prin prezenta că Domnul Profesor Constantin Dumitrescu, Directorul Bibliotecii Publice din Alba-Iulia, a studiat în cursul acestei veri, timp de patru luni (dela 15 Mai-15 Septembrie 1944), principiile de organizare științifică, metodele de lucru precum și întregul aparat tehnic și administrativ aplicat și experimentat în momentul de față de Biblioteca Universității din Iași, evacuată la Alba-Iulia.

În cursul acestei aplicații precum și în urma unui intensiv schimb de opinii avut în tot acest timp cu Domnul C. Dumitrescu asupra diverselor probleme de orientare științifică și de organizare practică în domeniul biblioteconomiei, ne-a

fost cu puțință să constatăm că D[omnia]sa și-a însușit nu numai, într-un mod desăvârșit, temeiurile de organizare și funcționare a Bibliotecii Universității din Iași, una dintre cele mai mari și mai moderne biblioteci din Țara noastră, ci că dispune, totodată, și de o sumă de aptitudini, preocupări și cunoștințe de specialitate, de capacitate de organizare, putere de muncă, râvnă, dragoste pentru tot ce privește cartea precum și de o bogată experiență proprie dobândită la conducerea Bibliotecii Municipiului Alba-Iulia.

În consecință, având în vedere cele mai de sus, ne socotim îndreptățiți a aprecia în persoana Domnului Constantin Dumitrescu un excelent om de bibliotecă atât sub raportul vocației și pregătirii profesionale cât și sub acela al capacității de organizare și realizare practică în domeniul biblioteconomiei.

Drept pentru care i s-a eliberat dovada de față pentru a-i servi la trebuință.

Director,
(ss) B. Irion

Anexa 5

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Evacuare, Adresa nr. 1801/1945 din 21 aprilie 1945, Bibliotecar șef către Rectorul Universității din Iași.

[copie]

21 Aprilie 1945

D[omniei]sale
D[omnu]lui Rector al Universității Iași
Nr. 1801/945

Domnule Rector,

În baza delegației din partea Bibliotecii Universității de a mă ocupa de transportarea și depozitarea materialului aparținând acestei instituții, am onoare a Vă aduce la cunoștință următoarele:

Localul care adăpostea biblioteca a fost acela care a suferit cel mai mult în urma bombardamentelor și războiului. Cea mai mare parte a depozitului adăpostit în sala de lectură, în pod, și în camerele alăturate au fost distruse. Deasemeni subsolul, atelierul de stolerie și birourile aflate alături de subsol au fost grav avariate.

Mobilierul aflat în aceste încăperi a fost distrus rămânând numai cu mobilierul evacuat și acesta în stare deajuns de proastă.

Din cauza acestei stări de fapt, Biblioteca este lipsită de strictul necesar care ar da posibilitatea de funcționare.

Depozitarea primului eșalon cu materiale care cuprinde circa 700 lăzi și 9 fișiere a fost anevoioasă și nu prezintă nici o siguranță. Materialul a fost adăpostit în subsolul vechiu, neamenajat, fără geamuri și fără uși, unde poate intra oricine.

Aceasta fiind situația, vă rugăm Domnule Rector a lua cunoștință și a dispune.

Bibliotecar principal,
[fără semnătură]

Anexa 6

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Intrate și Eșite 1945, Dosar 2, Adresa nr. 2127 din 16 iunie 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași.

[copie]

16 Iunie 1945

D[omniei]sale
D[omnu]lui Rector al Universității Iași
Nr. 2127/945

Domnule Rector,

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință că pentru a putea relua cât mai neîntârziat activitatea noastră de bibliotecă e necesar să punem în prealabil în funcțiune atelierele noastre de legatorie și tâmplărie.

Întrucât în localul Fundației Regele Ferdinand nu este loc pentru ateliere, conform hotărârii D[umnea]v[oastră] verbale ele urmează a funcționa tot în vechiul local al Bibliotecii Centrale.

În acest scop este însă necesar să se termine lucrările de reparații la un număr de încăperi ale Bibliotecii, lucrări care au fost sistate de curând din motive necunoscute nouă.

În consecință cu onoare Vă rugăm să binevoiți a dispune să se reia cât mai curând cu putință reparațiile la zidărie, tâmplărie (dușumele etc.), lumină, apă și încălzit în acele încăperi în care urmează a se instala atelierele Bibliotecii noastre.

Director,
[fără semnătură]

Bibliotecar-șef,
[fără semnătură]

Anexa 7

1.

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Intrate și Eșite 1945, Dosar 2, Adresa nr. 2669 din 21 iunie 1945, Universitatea din Iași, Rectoratul către Directorul Bibliotecii, intrată în bibliotecă la 22 iunie 1945 cu nr. 2152.

Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor
Universitatea „Cuza Vodă”. Rectoratul

21 Iunie 1945
No. 2669

Domnului Director al Bibliotecii Universității

Domnule Director,

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a ne înainta până Duminică 24 Iunie a.c. develope, separat pe laboratoare, seminarii etc. Pentru materialele de care au nevoie, în prima urgență, și care s-ar putea cumpăra imediat.

Având în vedere că sumele ce se vor acorda laboratoarelor și seminariilor se vor acorda în tranșe, rugăm a se ține socoteală și de acest lucru la întocmirea devizelor.

Rector,
(ss) Ilie Popa

Secretar General,
(ss) indescifrabil

2.

Arhiva internă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Dosar Intrate și Eșite 1945, Dosar 2, Adresa nr. 2152 din 24 iunie 1945, Directorul Bibliotecii către Rectorul Universității din Iași.

[copie]

24 Iunie 1945

D[omniei]sale
D[omnu]lui Rector al Universității Iași
2152/945

Domnule Rector,

Ca răspuns la circulara Dv. Nr. 2669 din 21-VI-1945, avem onoare a Vă înainta alăturat o listă de obiectele și materialele imediat necesare pentru reluarea activității în birourile și în atelierelor Bibliotecii Centrale.

Având în vedere că fondurile necesare urmează a se acorda în tranșe, nu am indicat în lista de față decât obiectele (mobilier, aparatură, scule, materiale etc.) de strictă necesitate pentru începerea activității, complectarea utilajului urmând a se face pe de o parte în etape succesive, iar pe de alta în cadrul lucrărilor de reparații ale întregului local al Bibliotecii.

Dacă totuși, având în vedere greaua situație financiară a țării, suma totală indicată pe listă ca primă tranșă nu ar părea suficient de modestă, este necesar a se ține seama de următoarele considerente:

1. Biblioteca Centrală, care se găsește astăzi cu siguranță în cel mai greu impas din cursul existenței sale, nu a avut parte niciodată de un utilaj necesar unei activități rodnice și organizate, ci a trăit totdeauna din improvizații și expediente.

2. Evacuarea făcându-se în condițiunile știute s-a pus accentul cu toată greutatea asupra salvării colecțiilor, așa că mobilierul, de felul lui cu totul neîndestulător și inadecvat, s-a distrus sau risipit în cea mai mare parte. Astăzi din cauza lipsei aproape totale a utilajului, cele cca 500.000 volume ale Bibliotecii nu pot fi redade scopului lor științific și cultural .

3. Nefiind vorba deci de câteva mii, sau chiar de câteva zeci de mii de volume, ci de una dintre cele trei biblioteci mari ale țării, problema refacerii trebuie pusă chiar de la început în toată amploarea și complexitatea ei, iar dotarea cu aparatura necesară trebuie făcută, evident, în spiritul celei mai stricte economii, dar totuși nu cu improvizații și cârpeli (care până la urmă nu ar însemna decât tot risipă!), ci în spiritul și respectul principiilor și normelor de

organizare a unei biblioteci moderne de care Universitatea și Iașul au cea mai evidentă și nediscutată trebuință.

4. Biblioteca Centrală fiind așadar încă o dată în situația de a o lua de la capăt, actualul personal nu dorește altceva decât să i se dea condițiile strict necesare de lucru și este gata să se supună celor mai dure eforturi pentru a transforma tezaurul de cărți care a fost salvat aproape în întregime, în acel instrument de știință și cultură de care Universitatea și în genere vremea de astăzi are nevoie.

Director,
[fără semnătură]

Bibliotecar-șef,
[fără semnătură]

[Este anexată o listă cu obiecte de mobilier pentru depozite și birouri, aparatură și materiale pentru legătorie în valoare de 25.957.000 lei.]